

ابن مقفع و مکتب اخلاقی وی

رستم فلاح*

احد فرامرزی قراملکی**

چکیده

ابن مقفع، از حلقه‌های مهم انتقال اخلاق از دوره باستانی ایران و هند به دوره اسلامی است. از وی یازده رساله کوتاه و بلند به جای مانده که ده رساله در حوزه اخلاق پژوهی است. گرچه بیشتر آثار وی ترجمه از پهلوی به عربی است اما او یک مترجم معمولی، حتی یک اخلاق‌نگار صرف نبود؛ بلکه ویژگی‌های شخصی و شخصیتی، حرفه‌ای و موقعیت سیاسی او، شأن وی را به یک اخلاق‌پژوه، اگر نگوئیم یک فیلسوف سیاسی،^۱ ارتقا داد. اما حاشیه‌سازی‌ها بر علیه او و آثارش، درک جایگاه وی و اخلاق‌پژوهی او را به تأخیر انداخت.

مکتب اخلاقی او خردبنیاد بود، بی‌آنکه نسبت به وحی، خودبسنده باشد. منشأ فعل اخلاقی، نزد وی، کرامت ذاتی و عزت نفس و بزرگ‌منشی است. او اخلاق را نامشروط می‌دانست. در آثار وی، دوستی و وفای به دوستی‌ها در میان سایر فضایل اخلاقی، اهمیت بسیار دارد. اگر مکتب اخلاقی وی «اخلاق بزرگواری خردبنیاد» نام بگیرد، هردو دو مؤلفه اصلی اخلاق‌پژوهی او را بیان می‌کند.

واژه‌های کلیدی: ابن مقفع، اخلاق‌پژوهی، اخلاق دبیری، اخلاق سیاسی، اخلاق خردبنیاد، اخلاق بزرگواری.

* دکترای فلسفه و کلام اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه تهران. رایانامه: fallah2009@ut.ac.ir

** استاد گروه فلسفه و کلام اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه تهران؛ و رئیس پژوهشکده اخلاق حرفه‌ای

دانشگاه تهران. رایانامه: akhlagh_85@yahoo.com

Ibn Muqaffa' and His Moral School

Rostam Fallah *

Ahad Faramarz Gharamaleki **

Ibn Muqaffa' was one of the main medium to transfer ethics from ancient Persia and India to Islamic period. Only eleven short and long essays of Ibn Muqaffa' have survived. Ten of them are in ethics. Although most of them were translation from Pahlavi to Arabic, he was not just a translator; on the contrary his political position and his personal characteristics promoted his position to the level of ethical thinkers and researchers, not to say Islamic political philosopher. In spite of that, the recognition of his position in ethics was delayed due to some marginal issues targeting his personality. His moral school is rational based, yet it is not autonomous but is dependent on the teachings of revelation. In his view, the origin of moral act is human dignity, self-esteem and noblesse; and morality is unconditional. In his works, friendship and loyalty to friendship, among other virtues, are so important. So if his moral school can be called "rational-based noblesse", both of them can illustrate his ethical research components.

Keywords: Ibn Muqaffa'. Ethical research. Secretary ethics. Political ethics. Rational-based ethics. Noblesse ethics.

* Ph.D. educated in Islamic Philosophy and Theology, The Faculty of Theology and Islamic Knowledge at Tehran University. E-mail: fallah2009@ut.ac.ir

** Professor of Philosophy and Theology in the Faculty of Theology and Islamic Knowledge at Tehran University and the Head of Institute of Professional Ethics at Tehran University. E-mail: akhlagh_85@yahoo.com